

№ 39.

Warszawa, d. 27 września 1924 r.

№ 39.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA: Warszawa, Chmielna 2 m. 6, tel. 114-26. Adres telegr.: „Metalowcy — Warszawa“.

Prenumerata wynosi wraz z przesyłką w kraju: Złp. 4 kwartalnie. Nr. pojedynczy gr. 40.
Członkowie Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych otrzymują „PRZEMYSŁ METALOWY“ bezpłatnie.

SZWEDZKIE
ŁOŻYSKA
KULKOWE

SKF

Warszawa
Kopernika 13
Telefon 12-14

339

Tow. Akc. J. JOHN w Łodzi

WYRABIA JAKO SPECJALNOŚĆ:

Transmisje i części transmisyjne; **Koła** zębate; **Naprężacze** pasów i t. p. Konstrukcja lekka i solidna; wykonanie wzorowe; minimalne zużycie siły i smarów. Dostawa normalnych części z zapasu.

Tokarki szybkotnące, konstrukcji nowoczesnej wykonane najdokładniej, o wysokości kół 150, 230 i 300 mm i długości toku do 3 metrów. Łby rewolwerowe, lunety, uchwyty samocentrujące. **Imadła** równoległe o szerokości szczęk 100 mm.

Wiertarki słupowe 32 i 40 mm.

Kalandry wszelkiego rodzaju dla przemysłu włókienniczego i papierniczego jak: rolkowe, frykcyjne, wodne, matowe, **finiszowe** prasy nieckowe (Muldenpressen). Wykonanie pierwszorzędne, w niczym nieustępujące najdroższemu zagranicznemu kalandrom. Około 200 kalandrów w ruchu. **Reparacja** walców, obtaczanie, szlifowanie i obijanie bawełną, jutą lub papierem.

Kotły żeliwne org. Strebela do ogrzewań centralnych.

Ruszty ekonomiczne podług własnego systemu i **odlewy** według nadesłanych modeli lub rysunków.

Własne biura sprzedaży:

WARSZAWA

LWÓW

KRAKÓW

POZNAŃ

LUBLIN

GDAŃSK

Jerozolimska 51

Zybkiewicza 39

Basztowa 24

Wały Z. Augusta 2

Krak.-Przedm. 58

Schüsseldamm 62

WYSTAWA POLSKA W KONSTANTYNOPOLU.

Pragnąc podzielić się jaknajprędzej wrażeniami z Wystawy Polskiej w Konstantynopolu z czytelnikami „Przemysłu Metalowego“, zmuszony jestem ograniczyć swoje sprawozdanie tylko do treściowego opisu wystawy w dziale najbardziej interesującym członków P. Z. P. M., t. j. w dziale metalowym, gdyż szczupłe ramy naszego pisma nie pozwalają na szersze traktowanie przedmiotu, którego aktualność nie znosi rozdzielania sprawozdania na wiele numerów. Szczegółowszy opis wystawy w innych działach, jako też podkreślenie momentów, towarzyszących jej otwarciu, znajdą Szanowni Czytelnicy w artykule moim w „Przebiegu Gospodarczym“, organie Centralnego Związku Polskiego Przemysłu, Górnictwa, Handlu i Finansów.

Tu pragnę podnieść tylko zasługę Komitetu Wystawy, który trudne przedsięwzięcie doprowadził do skutku, co w znacznej części przypisać należy niestrudzonej energii, niezłomnej wytrwałości i niezwyklej zamiłowaniu do pracy naczelnego dyrektora wystawy pana Władysława Gieysztor.

Wystawa, zgodnie z zapowiedzią, otwarta została d. 12 września 1924 r. w obecności władz tureckich, posta Najjaśniejszej Rzeczypospolitej Polskiej, zaproszonych wybitnych osobistości towarzystwa tureckiego, członków polskiej wycieczki przemysłowo-handlowej pod przewodnictwem b. ministra przemysłu i handlu p. Stefana Przanowskiego, członków delegacji dziennikarzy polskich, której przewodniczył p. Zdzisław Dębicki i komitetu Wystawy w komplecie z prezesem panem

Zygmuntem Kiltynowiczem na czele. Wystawa mieści się na pięknym placu nad samym Bosforem, w dzielnicy Top Hané, między dwoma meczetami, których smukłe minarety stanowią piękne ramy dla całej wystawy. Plac jest obszerny, w stosunku do zajętej przestrzeni nawet za obszerny. Na placu mieści się kilka pawilonów, a więc z prawej strony od wejścia pawilon przemysłu włókienniczego i pawilon przemysłu wojennego, zaś ze strony lewej: biura zarządu, poczta, telegraf i bank, pawilon prasy, przemysłu hutniczego i metalowego, pawilony przemysłów chemicznego, spożywczego i budowlanego. Z lewej też strony, przed pawilonami polskimi, mieści się pawilon turecki, o którym później będzie mowa.

Nad samym brzegiem Bosforu stoi lekka konstrukcja, barwnie ozdobiona, w której mieści się restauracja wystawowa, kawiarnia i cukiernia. Również nad brzegiem morza, tyłem do niego, frontem wprost do wejścia, postawiono muszlę dla orkiestry. Srodek placu, od ulicy Top-Hané do morza, zajęty eksponaty maszyn rolniczych pod gołym niebem. Wreszcie z prawej strony placu, licząc od wejścia, nad morzem, ustawiono na sztucznych torze kolejowym eksponaty lokomotywy i wagonów, typu polskich kolei państwowych, o których będę mówił dalej.

Plac, jak powiedziałem, jest przestronny, pełen powietrza i słońca. Przez cały czas naszego pobytu w Konstantynopolu trwała nieprzerwanie najpiękniejsza pogoda. Pomimo tropikalnego gorąca, które się nam straszliwie dało we znaki, a które było wyjątkowe w tym czasie w Konstantynopolu, pobyt na wystawie, dzięki powiewowi od morza, stawał się prawdziwym wyczynkiem po obowiązkowych wizytach urzędowych w mieście i zwiedzaniu jego osobliwości.

Komitet wystawy zrobił wszystko, co mógł, ażeby ułatwić jej zwiedzenie turkom i cudzoziemcom, zamieszkałym w byłej stolicy byłej monarchii otomańskiej. Konstantynopol bowiem nie jest już stolicą państwa. Stolicą republiki tureckiej jest Angora, miasto w Azji Mniejszej. Komitet wydał więc szczegółowy katalog wystawy w dwóch ozdobnych wydaniach: tureckim i francuskim. Oba wydania zawierają plany wystawy z objaśnieniami w odpowiednich językach. Katalogi poprzedzone są zbiorem treściwych artykułów informacyjnych o poszczególnych działach przemysłu polskiego, pióra wybitnych znawców życia gospodarczego Polski. Katalog uzupełniają ogłoszenia firm polskich, które wzięły udział w wystawie, jak również innych, a piękny papier i wytworny druk świadczą pochlebnie o wysokim poziomie grafiki tureckiej. Katalog, jak również barwny plakat wystawy, są do obejrzenia w biurze Redakcji „P. M.”.

Przechodząc do szczegółowego opisu wystawy, zaznaczę odrazu, że najbardziej efektownie nie tylko z natury rzeczy, ale także dzięki umiejętnemu pod względem estetycznym urządzeniu pawilonu, przedstawiał się dział włókienniczy. Dział ten natomiast przedstawia się słabo pod względem ilości wystawców, nie reprezentuje więc z dostateczną siłą całej potęgi polskiego przemysłu tekstylnego. Pod tym względem o wiele wyżej stoi przemysł metalowy, aczkolwiek i on, wskutek niedostatecznego obesłania wystawy, daje niezupełny obraz wielkości tego przemysłu w Polsce. Wszakże przemysł metalowy najliczniej stanął na wezwanie Komitetu Wystawy, czem zdobył sobie uznanie i wdzięczność p. Gieysztor. Na 152 wystawców, których wymienia katalog, sam przemysł metalowy przetwórczy liczy 60

firm, czyli 40%, w tej liczbie 40 członków Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych. Resztę stanowią zakłady mechaniczne państwowe i kilka pomniejszych firm. Niestety, wśród wystawców przemysłu metalowego całkowity brak kilku grup zawodowych. Więc nasze odlewnie maszynowe nie dały żadnego obrazu swej wielkości i sprawności. Brak zupełny grupy narzędzi mierniczych, w szczególności nie było na wystawie ani jednej wagi, a wszak dział ten stanowi piękną i bujną gałąź przemysłu polskiego. Podgrupa maszyn młyńskich świeciła nieobecnością, bo postaw walcowy do mielenia kawy palonej, wystawiony przez firmę L. Warwański i J. Wojakowski, nie dawał żadnego wyobrażenia o zakresie fabrykacji maszyn młyńskich w Polsce. Okazów urządzeń zdrowotnych nie spostrzeżliśmy żadnych na wystawie, jeżeli nie liczyć do nich bardzo dobrej kuchni połowej Dr. W. P. Kłobukowskiego.

Przemysł elektrotechniczny, oprócz rurek izolacyjnych i kabli, wystąpił całkiem słabo: tylko jedna firma wystawiła jeden silnik elektryczny swego wyrobu. Zastanawiając natomiast trzeba, że Państwowe Zakłady Telefoniczne i Telegraficzne dały piękne eksponaty i — jak słyszeliśmy — mogą liczyć na zbyt.

Wogóle zresztą obesłanie całej wystawy było nader skromne, o czym może świadczyć porównanie katalogu tej wystawy z katalogiem odbywających się równocześnie Targów Wschodnich we Lwowie.

(C. d. n.)

M. Ch.

ODZNACZENIA FABRYK MASZYN I NARZĘDZI ROLNICZYCH NA WYSTAWIE ROLNICZO-HODOWLANEJ PODCZAS IV TARGÓW WSCHODNICH.

Komisja sędziów działu maszynowego I Wystawy Polskiego Komitetu Wystaw Rolniczych na IV Targach Wschodnich we Lwowie, złożona z prof. Tadeusza Gołogórskiego z Dublan, dyr. Wiktora Maćkowiaka z Poznania, Józefa Buczka z Izby Rolniczej w Toruniu i dr. Jana Krausego, rektora Akademii Górniczej w Krakowie w obecności dr. Kazimierza Woyny, delegata min. rolnictwa i dóbr państwowych, przyznała w dn. 11 września 1924 r. w myśl regulaminu premjowania Polskich Organizacji Rolniczych następujące odznaczenia wytwórniom krajowym, które wzięły udział w Wystawie:

1. Dyplom honorowy f. Tow. Akc. H. Cegielski w Poznaniu za budowane przez nią garnitury młocarnie parowe.
 2. Dyplom na medal uznania f. „Unja”, Zjednoczone Fab. Maszyn Sp. Akc. w Grudziądzu za siewniki, grabie i za narzędzia do uprawy roli.
 3. Dyplom na medal uznania f. Zjednoczenie Polskich Fabryk Maszyn i Narzędzi Roln. Sp. Akc. w Warszawie za młocarnie, kieraty, pługi i wialnie.
 4. Dyplom na wielki medal złoty f. Nitsche i Sp. w Poznaniu za budowane wialnie i siewniki.
 5. Dyplom na mały medal złoty f. Sp. Akc. M. Wolski i Sp. w Lublinie za staranne wykonanie wialni, młocarni, kieratów i siewkarni.
 6. Dyplom na mały medal złoty f. Sp. Akc. „Potęga” w Krakowie za wyroby jej oddziału w Toruniu pod f. E. Drewitz.
 7. Dyplom na duży medal srebrny f. Bronikowski, Grodzki i Wasilewski Sp. Akc. w Warszawie za sortowniki, żmijki i drobne wyroby własne.
 8. Dyplom na duży metal srebrny f. Trzebinia Sp. Akc. za inicjatywę w fabrykacji siewników w Małopolsce.
 9. Dyplom na duży metal srebrny f. Bracia Biskupscy Sp. Akc. w Kołomyi za gniotowniki i prasy do oleju.
 10. Dyplom na duży medal srebrny f. Sp. Akc. Bank Rolniczy we Lwowie za pługi i prasy do oleju.
- Oprócz powyższych odznaczeń dwie firmy krajowe zostały wyróżnione nagrodami ministerstwa rolnictwa i dóbr państwo-

wych za dążenie do udoskonalenia w konstrukcji budowanych maszyn:

1. F. Sp. Akc. Zjednoczenie polskich fabryk maszyn i narzędzi rolniczych w Warszawie — duży medal srebrny.
2. F. Nitsche i Sp. w Poznaniu — duży medal srebrny. Dwum firmom zagranicznym, a mianowicie: Melichar, Umrath i Sp. w Brandysie i Hoffherr-Schranz — Clayton-Shuttleworth przyznano duże medale srebrne.

K. P.

RYNEK TOWAROWY NA SUROWCE I ARTYKUŁY TECHNICZNE DLA PRZEMYSŁU METALOWEGO.

Ceny hurtowe na surowce i artykuły techniczne dla przemysłu metalowego w dniu 27/IX 1924 r. w złotych (pg. danych S. A. „Zjednoczeni Polski Przemysłowcy Metalowi“).

a) za 1 tonę franco wagon stacja załadowania:	
Surówka odlewnicza „Chlewiska“ na węglu	Zł.gr.
drzewnym	165.—
Surówka odlewnicza „Stąporków“ № 1	—
„ „ Witkowska № 1	161.—
Złom żeliwny (fragment lany)	120.—
Żelazo handlowe krajowe	222.—
Bednarka gorąco walcowana	256.—
Bednarka zimno walcowana	445.—
Walcówka (druć okrągły od 5 1/2 do 13 mm.,	
kwadratowy od 5 1/4 do 8 mm.)	274.—
Blacha (cena zasadnicza)	282.—
Koks karwiński	48,35

Koks górnosląski twardy	35,00
„ miękki	33,00
Węgiel kowalski myty cieszyński	36,65
„ dąbrowski gruby	22,65
„ górnosląski gruby	26,95
Cegła ogniotrwała normalna (za sztukę gr. 15)	60.—
„ „ kopulakowa	65.—
Głina ogniotrwała mielona	25.—
Zaprawa szamotowa	32,50
Grafit podwołany szlamowany	132.—
Kamień wapienny	4.—
b) za 100 kg. loco skał Warszawa:	
Pokost czysty gwarantowany	190.—

Ceny metali według notowań giełdy londyńskiej (w złotych po kursie średnim dnia za 1 tonnę metr.)

D a t a	19/9	20/9	22/9	23/9	24/9
Średni kurs waluty	23,25	23,27 1/2	23,18 1/2	23,16 1/2	23,17
Aluminiujum	—	—	—	—	—
Antymon	—	—	—	1065	—
Cyna standard	5388	—	5197	5192	5313
Cynk hutniczy	741	—	737	733	735
Miedź elektrolityczna	1521	—	1466	1504	1510
standard	1424	—	1414	1413	1413
Ołów miękki hutniczy	741	—	753	746	749
Rtęć	8410	—	8215	8130	8176
Nikiel	—	—	—	—	—

WYDAWCA: W imieniu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych: Dyrektor Zarządzający inż. S. J. Okolski.
REDAKTOR inż. Maurycy Chorzewski.

Ź r ó d ł a z a k u p u:

- Armatura na parę i wodę:**
S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.
- * Spółka Akcyjna Budowy Kotłów Parowych i Maszyn. „W. Fitzner i K. Gamper“ w Dąbrowie.
- Beczki żelazne:**
Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.
- * S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.
- Dźwigniki—Łańcuchy:**
Bracia Jenike, inż., Warszawa, Żórawia 12. tel.: 29-64 i 220-00.
- * Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.
- Garbarskie maszyny:**
B-cia Steinberg i Sp. w Warszawie, Wronia 80.
- Gwoździarki i ciągarki:**
B-cia Steinberg i Sp. w Warszawie, Wronia 80.
- Łmadła ślusarskie kute:**
S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.
- Konstrukcje żelazne:**
Inż. Gniazdowski i Janiszewski Sp. Akc. w Lublinie.
- * S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.
- Konstrukcje żelazne, schody, cieplarnie:**
Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.
- Kotły parowe:**
S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.
- Kufo lane odlewy:**
Inż. Gniazdowski i Janiszewski, Sp. Akc. w Lublinie.
- Kuźnie polowe:**
Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.
- Liny stalowe—Druć stalowy:**
Bracia Jenike, inż., Warszawa, Żórawia 12, tel.: 29-64 i 220-00.
- Lokomobile przemysłowe:**
Nitsche i S-ka, Fabryka Maszyn w Poznaniu.
- Łańcuchy „Galla“:**
Transmisyjne, ciężarowe i rolkowe wszelkich wymiarów. Bracia Mencil, Fabryka Wyrobów Żelaznych. Warszawa, ul. Czerwonego Krzyża 3, tel. 13-83.
- Maszyny rolnicze:**
Nitsche i S-ka, Fabryka Maszyn w Poznaniu.
- Maszyny ceglarskie:**
B-cia Kanczewscy S. A. w Częstochowie.
- Odlewnie żelaza:**
Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.
- Odlewnie żelaza i metali:**
S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.
- Odlewnie żelaza i metali:**
B-cia Kanczewscy S. A. w Częstochowie.
- * Spółka Akcyjna Budowy Kotłów Parowych i Maszyn. „W. Fitzner i K. Gamper“ w Dąbrowie.
- Okna żelazne:**
Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.
- * Krawczyk i S-ka w Zawierciu.
- Prasy ekscentryczne, frykcyjne i balansowe:**
B-cia Steinberg i Sp. w Warszawie, Wronia 80.
- Prasy, tłoczarki cierne: mimośrodowe i balansowe:**
B-cia Kanczewscy S. A. w Częstochowie.
- Przewody rurowe:**
Spółka Akcyjna Budowy Kotłów Parowych i Maszyn. „W. Fitzner i K. Gamper“ w Sosnowcu.
- Pędnie:**
Krawczyk i S-ka w Zawierciu.
- * B-cia Steinberg i S-ka, w Warszawie Wronia 80.
- * B-cia Kanczewscy S. A. w Częstochowie.
- Pompy:**
Brandel, Witoszyński i S-ka, Grochowska 37.
- Rusztta do palenisk ruchoomych i stałych:**
St. Weigt i S-ka, Łódź, Senatorska 22, tel. 2-87.
- Sikawki i narzędzia ogniowe:**
Bracia Mencil, Fabryka Wyrobów Żelaznych i Sikawek. Warszawa, ul. Czerwonego Krzyża 3, tel. 13-83.
- Suwnice (krany) mostowe, przesuwne, dźwigi pionowe-elektryczne, transmisyjne, ręczne:**
Inż. Gniazdowski i Janiszewski, Sp. Akc. w Lublinie.
- * Bracia Jenike, inż. Warszawa, Żórawia 12, tel.: 29-64 i 220-00.
- * Warsz. Fabr. Masz. windowych „Siła“, Chłodna 5, tel. 47-78.
- Śruby, nakrętki, nity:**
Bartelmuss i Suchy. Bielsko (Śląsk).
- Turbiny wodne syst. Francis'a o wysokim współczynniku pożytecznego działania.**
L. Warwasiński, J. Wojakowski i Sp. Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza w Noworadomsku.
- Wagony wąskotorowe osobowe i towarowe:**
S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.
- * Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.
- Walce młyńskie utwardzone:**
St. Weigt i S-ka, Łódź, Senatorska 22, tel. 2-87.
- Wiertarnie kolumnowe szybkie:**
Najnowszego typu. L. Warwasiński, J. Wojakowski i Sp. Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza w Noworadomsku.

ZJEDNOCZENI POLSCY PRZEMYSŁOWCY METALOWI

SPÓŁKA AKCYJNA

CHMIELNA № 2 WARSZAWA TEL. 211-15 i 157-40

Adres telegr. „METALOWCY-WARSZAWA“

ODDZIAŁ W KRAKOWIE: ul. Główny Rynek 45. AGENTURA W POZNANIU

Dostarcza wagonowo lub ze składu:

- I. **WĘGIEL** dąbrowiecki i górnośląski, **KOKS** karwiński odlewniczy i górnośląski twardy i miękki.
ŻELAZO, WALCÓWKĘ, BLACHY, SURÓWKĘ krajową i zagraniczną,
FRAGMENT, NIKIEL „Mond'a“ w kulkach i anodach, **MIEDŹ, OŁÓW, CYNK** i inne metale.
CEGLĘ OGNIOTRWAŁĄ, BENZYNĘ, OLEJE, PASY, GRAFIT, PRZYBORY ODLEWNICZE, PŁYTY GUMOWE uszczelniające, **RADJOLIT** i inne artykuły techniczne i pomocnicze.
- II. **STAL** wszelkich gatunków jak szybko tnąca, narzędziowa, spawalna, konstrukcyjna i t. p.
CZĘŚCI MASZYN kute i obrobione, **WALCE** wszelkiego rodzaju, **BLACHY** stalowe, **ŁAŃCUCHY**.
WIERTŁA spiralne ze stali narzędziowej i szybko tnącej z reprezentowanej **Huty Baildona** na Górnym Śląsku.
- III. **OBRABIARKI DO METALI I DRZEWA, TOKARKI POCIĄGOWE** o dług. toczenia 0.6—7 mtr., **CZOŁÓWKI, WIERTARKI KOLUMNOWE** o średnicy wiercenia 10 — 60 mm., **STRUGARKI** poprzeczne i podłużne, **DLUTOWNICE, SZLIFIERKI, PRASY MIMOŚRODOWE** i **TARCZOWE, RYFLARKI, GWINCIARKI, GRYZARKI, PIŁY** i t. p.

OBRABIARKI w kraju niebudowane sprowadza z zagranicy na zlecenie odbiorców.

Pośredniczy w sprzedaży gotowych
 wytworów przemysłu metalowego.

Na żądanie Spółka służy wyczerpującymi ofertami i udziela

- - - - - fachowych wyjaśnień - - - - -